

HELYI TANTERV

ERKÖLCSTAN

1-4.
évfolyam

Az erkölcsstan alapvető feladata az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsi kérdésekről való gondolkodás során az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződéseké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

Az Erkölcsstan tantárgy heti és éves óraterve 1–4. évfolyam

	Az erkölcsstan tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
1. évfolyam	1 óra	36 óra
2. évfolyam	1 óra	36 óra
3. évfolyam	1 óra	36 óra
4. évfolyam	1 óra	36 óra

1. évfolyam

Tematikai egységek	Óraszámok
Az én világom	11 óra
Társaim – Ők és én	12 óra
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	9 óra
A kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a	3 óra

Tematikai egység: Az én világom (11 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Az énkép, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése.
- A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése.
- A nehéz helyzetekkel való megbirkózás képességének megalapozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Ki vagyok én?

Hogyan és hányféle módon szólítanak engem mások? Mit jelent a nevem?

Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam?

Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik azokat a másokétól?

Ilyen vagyok

Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért?

Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések?

Kedvenc helyeim, tárgyaim és tevékenységeim

Hol szeretek lenni, és hol nem, miért? Hová szeretnék eljutni? Melyek a legkedvesebb játékaim és tárgyaim? Miért szeretem ezeket? Hogyan vigyázok rájuk? Mit szeretek játszani és kivel? Mit szeretek csinálni és mit nem? Miért?

Tematikai egység: Társaim – Ők és én (12 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás képességének fejlesztése, mások elfogadásának segítése.
- Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése.
- A személyes érzések és gondolatok kifejezésének gyakoroltatása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Akiket ismerek

Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk?

Ki mennyire áll közel hozzám?

Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?

Kapcsolatba lépek másokkal

Milyen helyzetekben és milyen okból lépek kapcsolatba másokkal? Hogyan szólítsam meg a különböző korú közeli és távolabbi ismerősöket? Hogyan szólítsam meg az iskola idősebb tanulóit, a tanárokat és az iskolában dolgozó többi felnőttet?

Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerekektől? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítségre van szükségem? Hogyan viselkedjek, ha engem szólítanak meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben?

Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatok meg?

Gondolataim és érzéseim kifejezése

Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit érez?

Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel?

Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miként fejezhetem ki elfogadható formában azt, ha nem szeretek valakit? Milyen jelek árulják el számomra, hogy milyen érzéseket vált ki másokból, amit mondok vagy teszek?

Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, mint hogyha telefonon vagy interneten beszélünk vele?

Tematikai egység: Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek (9 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása.
- A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése.
- Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.
- Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.
- A mások szokásai iránti tisztelet megalapozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Különféle közösségeim

Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren óvodás korom óta? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül?

Család és rokonság

Kikből áll a mi családunk? Milyen a kapcsolatom azokkal a családtagjaimmal, akikkel együtt lakom? Vannak-e olyan közeli családtagjaim, akikkel nem közös lakásban lakunk?

Hogyan tudjuk segíteni egymást? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani?

Kik tartoznak még a rokonságunkhoz, és velük milyen a kapcsolatom? Mit jelent számunkra az, hogy rokonok vagyunk?

Vajon más családok ugyanúgy élnek, mint mi? Mi mindenben különbözhet egyik család a másiktól?

Családi hagyományok

Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit szerettek ezek közül és mit nem? Miért?

Milyen családi ünnepeink vannak, és hogyan tartjuk meg azokat? Mit szerettek közülük és miért?

Van olyan is, amit nem szerettek? Miért?

A gyerekek élete

Hogyan telik egy napom az iskolában? Milyen a hétvégém? És milyen számomra egy ünnepnap vagy az iskolai szünet egy napja?

2. évfolyam

Tematikai egységek	Óraszámok
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	9 óra
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	12 óra
A környező világ	12 óra
A kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a	3 óra

Tematikai egység: Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek (9 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása.
- A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése.
- Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása.
- Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.
- A mások szokásai iránti tisztelet megalapozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Különféle közösségeim

Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren óvodás korom óta? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül?

Család és rokonság

Kikből áll a mi családunk? Milyen a kapcsolatom azokkal a családtagjaimmal, akikkel együtt lakom? Vannak-e olyan közeli családtagjaim, akikkel nem közös lakásban lakunk?

Hogyan tudjuk segíteni egymást? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani?

Kik tartoznak még a rokonságunkhoz, és velük milyen a kapcsolatom? Mit jelent számunkra az, hogy rokonok vagyunk?

Vajon más családok ugyanúgy élnek, mint mi? Mi mindenben különbözhet egyik család a másiktól?

Családi hagyományok

Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit szerettek ezek közül és mit nem? Miért?

Milyen családi ünnepeink vannak, és hogyan tartjuk meg azokat? Mit szerettek közülük és miért? Van olyan is, amit nem szerettek? Miért?

A gyerekek élete

Hogyan telik egy napom az iskolában? Milyen a hétvégém? És milyen számomra egy ünnepnap vagy az iskolai szünet egy napja?

Tematikai egység: Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség (12 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása.
- A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása.
- A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése.
- Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Akik körülöttünk élnek

Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok?

Mi köt össze azokkal, akikkel egy helyen (községben, városi lakónegyedben, utcában, társasházban) élek?

Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük?

Más lakóhelyek, más szokások

Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával? Milyen más helyekkel állnak kapcsolatban a szüleim és a rokonaim? Mi mindenben különböznek ezek a mi lakóhelyünktől?

Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein?

Tematikai egység: A környező világ (12 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése.
- A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Kicsik és nagyok

Mi nagyon kicsi, és mi óriási?

A képzelet határai

Hová tudunk eljutni, és hová nem tudunk?

Merre járunk az álmainkban?

Hol játszódnak a mesék, és kik a szereplőik? Kiknek a fejében születnek a mesék? Én is kitalálhatok meséket?

A jó és a rossz

Kik a jók és kik a rosszak a mesékben? Honnan tudjuk? Mi mindent tesznek a jó és mit a gonosz szereplők? Miért és hogyan harcolnak egymással a mesékben a jó és gonosz oldal hősei?

Növények és állatok a környezetünkben

Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban?

Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért is? Mit tudunk tenni értük?

Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mit jelentenek számunkra a velünk élő házi állatok?

A természet védelme

Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem?

Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához?

3. évfolyam

Tematikai egységek	Óraszámok
Milyen vagyok és milyennek látnak mások?	10 óra
Közösségben és egyedül – a társaim és én	12 óra
Az osztály és az iskola	11 óra
A kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a	3 óra

Tematikai egység: Milyen vagyok és milyennek látnak mások? (10 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Az önismeret erősítése és az önellfogadás segítése.
- Az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása.
- A sajátán kívüli nézőpontok felvételének gyakoroltatása, értéket képviselő példaképek keresése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Tulajdonságaim

Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? Mi változott meg rajtam az iskolába lépésem óta és mi nem? Mitől változnak a tulajdonságaim? Miben vagyok ügyes, és miben kevésbé? Milyen a kapcsolatom másokkal? Milyen tulajdonságaimat szeretem a legjobban? Miért? Mit nem szeretek magamban és miért? Mi az, amin szeretnék változtatni?

Szokásaim, érzelmeim és indulataim

Hogyan szoktam játszani? Hogyan tanulok? Hogyan vigyázok az egészségemre? Milyen feladataim vannak otthon, a családban és az iskolában? Mivel és hogyan töltöm a szabad időmet? Mit teszek, ha örülök, ha szomorú vagy dühös vagyok? Mit teszek, amikor önző vagyok, és mit teszek, amikor önzetlen? Szoktam-e segíteni a szüleimnek, a testvéreimnek és az osztálytársaimnak? Miben és hogyan?

Ahogy mások látnak engem

Mit szeretnek bennem a szüleim, a testvéreim, a nagyszüleim és más rokonaim? Milyennek látnak a tanáraink, a barátaim és mások? Ők mit szeretnek bennem és miért? Mit nem szeretnek és miért? Fontos-e, hogy mindenki szeresse az embert?

Hősök és példaképek

Kik a kedvenc hőseim és miért? Kire szeretnék hasonlítani? Miben és miért? Milyen tulajdonságaimon szeretnék változni? Miért és hogyan tudnám ezt megtenni?

Tematikai egység: Közösségekben és egyedül – a társaim és én (12 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- A hatékony kommunikáció elemi feltételeinek tudatosítása.
- A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése.
- A mások kirekesztését elutasító szociális érzékenység erősítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Párbeszéd

Milyen helyzetekben beszélünk vagy beszélgetünk valakivel? Vannak-e a párbeszédnek szabályai? Mi segítheti, és mi gátolhatja a párbeszédet? Mi mindent tudunk jelezni egymásnak arcjátékkal, testtartással, hanglejtéssel? Honnan tudom, hogy pontosan megértettem-e, amit a másik mondani akar? Mi mindent kell figyelembe vennem ahhoz, hogy a másik pontosan megértse, amit közölni akarok vele? Hogyan beszélgetünk otthon? Mi a különbség a családi és az iskolai beszélgetések között?

Az igazi barát

Mitől függ, hogy kikkel vagyok szívesen együtt? Kikkel tudom megosztani örömeimet és bánataimat? Kinek mondhatom el a titkaimat? Kit nevezhetek a barátomnak? Mit tesz, és mit nem tesz egy igazi barát? Mi mindent tennék meg a barátomért? Mit tegyek, ha a barátom olyasmit csinál, amivel én nem értek egyet?

Békében és haragban

Mi a jó és fontos nekem? Mi a jó és fontos másoknak? Szoktam-e veszekedni vagy verekedni? Ha igen, miért? Hogyan alakulnak ki ilyen helyzetek, és hogyan lehetne elkerülni ezeket? Ki szoktunk-e utána kibékülni? Hogyan lehet egy összeveszés után kibékülni? Hogyan lehet elérni, hogy a béke tartós legyen?

Elfogadva és elutasítva

Mikor szoktam egyedül érezni magam? Milyen érzés ez? Mit csinálok ilyenkor? Honnan tudom, hogy szeretnek-e a társaim, vagy sem? Milyen lehet az, ha valaki úgy érzi, senki sem szereti? Milyen okai lehetnek ennek? Mit tegyek, ha valakivel kapcsolatban ezt tapasztalom?

Tematikai egység: Az osztály és az iskola (11 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak felismerése, hogy mindannyian többféle közösséghez tartozunk.
- Az összetartozás érzésének megerősítése az osztályon belül.
- A szabályok szerepének megértése a közösségek életében.
- A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Közösségeim

Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Vannak-e új közösségek az életemben? Van-e olyan közösség, amelyikkel szorosabbá vagy lazábbá vált a kapcsolatom? Mi lehet ennek az oka? Mit jelent nekem a családom az életem jelenlegi szakaszában? Változott-e valami a kapcsolatunkban a korábbiakhoz képest?

A mi osztályunk

Mi minden kapcsol egymáshoz bennünket az osztályban? Mi a közös bennünk, és miben különbözünk egymástól? Milyen közös szokásaink vannak? Összetartó csapat vagyunk-e? Miből derül ez ki? Miben és hogyan tudjuk segíteni egymást?

Az osztály működése

Milyen közös szabályaink vannak az órán, a szünetben és egyéb helyzetekben? Ki találta ki ezeket a szabályokat? Készen kaptuk, vagy magunk alakítottuk ki őket? Melyik szabálynak mi a célja? Mennyire tartjuk be ezeket a szabályokat? Kinek jó, ha betartjuk őket? Mi a következménye annak, ha megszegjük a szabályokat? Van-e olyan szabályunk, amelyet esetleg érdemes lenne megváltoztatni? Hogyan lehetne ezt véghezvinni?

A mi iskolánk

Ki az iskolánk névadója, és mivel érdemelte ki, hogy iskolát neveztek el róla? Milyen szokások és hagyományok vannak a mi iskolánkban? Fontosak-e ezek? Vajon máshol milyenek az iskolák, és milyenek a hagyományaik? Lehet-e közöttük olyan, amelyet érdemes lenne átvenni?

4. évfolyam

Tematikai egységek	Óraszámok
Kulturális-nemzeti közösség	18 óra
Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	6 óra
A mindenség és én – Születés és elmúlás	8 óra
A kerettantervben ún. szabad órakeret, az éves óraszám 10%-a	3 óra

Tematikai egység: Kulturális-nemzeti közösség (18 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése.
- Annak megmutatása, hogy Magyarországon belül számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúrát gazdagítja. A kisebbségek szokásainak és ünnepeinek bemutatása, elfogadásuk természetességének megalapozása.
- Annak megértetése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontosak, mint nekünk a mieink.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

A nyelv, ami összeköt

Milyen nyelven beszélek én, a szüleim, a nagyszüleim; milyen nyelven beszélnek egymással és velem? Milyen nyelvet használnak a szomszédaink? Hogyan kapcsol össze bennünket a közös nyelv? Milyen érzéseket kelt bennünk, ha valaki nem érti a nyelvet, amelyen mi beszélünk? És milyen érzés az, amikor mindenki más nyelven beszél körülöttünk? Mit lehet tenni egymás megértése érdekében, ha nem értjük egymás nyelvét? Hogyan lehet segíteni a közösség más anyanyelvű vagy nyelvi nehézséggel küzdő tagjait?

Szokások és jelképek

Milyen népszokások élnek a mai Magyarországon? Fontos-e ezek megőrzése? Milyen jelképek fejezik ki a magyarság összetartozását? Mit jelentenek számomra ezek a jelképek?

Ünnepek

Milyen ünnepeket tart meg a magyar családok többsége? Közülük melyik mennyire fontos neked? Melyek a nemzeti és állami ünnepeink? Mit ünneplünk ilyenkor, és mit jelentenek neked ezek az ünnepek?

A Magyarországon együtt élő kulturális közösségek szokásai

Milyen kulturális közösségek élnek Magyarországon? Miben különböznek ezek szokásai és ünnepei és miben hasonlítanak egymásra?

Más kultúrák – más szokások – más ünnepek

Milyen érdekes szokásokat ápolnak, és milyen ünnepeket tartanak a világ más részein élő kulturális közösségek?

Tematikai egység: Környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ (6 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Annak megérettetése, hogy mindannyiunknak lehet szerepe a múlt értékeinek megőrzésében és tovább örökítésében.
- A tudatos vásárlói szemlélet kialakulásának támogatása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Lakóhelyi épített örökségünk

Milyen utcákat, tereket, épületeket örököltünk az előttünk élő nemzedékektől? Mit érdemes megőrizni és miért a múlt építményeiből? Hol vannak ezek jobb helyen: ott, ahová eredetileg épültek vagy a múzeumfalvakban?

Tárgyaink világa

Milyen tárgyak vesznek körül minket? Miben különböztek ezektől szüleink és nagyszüleink gyermekkorának tárgyai? Milyen régi tárgyakat őrzött meg a családunk, és miért? Miért őrzik a régi világ tárgyait számos múzeumban? Miért változnak a tárgyaink? Mi történik napjainkban a megunt, elromlott vagy divatjamúlt tárgyakkal? Lehetne esetleg más is a sorsuk?

A világ öröksége

Mi mindent hagy örökölni egy nemzedék az utána következőre? Mit lehet az összes ember közös kincsének tekinteni a mai világban? Melyek a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei és építményei? Vajon miért fontos ezek védelme és megőrzése?

Tematikai egység: A mindenség és én – Születés és elmúlás (8 óra)

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Érzések és ismeretmorzsák társítása a kezdet és a vég elvont kategóriáinak jelentéssel való megtöltéséhez.
- Közös gondolkodás a világ megismerésének módjairól és lehetőségeiről.

Ismeretek/fejlesztési követelmények:

Kezdet és vég

Hogyan keletkeznek a dolgok a világban? Hogyan és miért érhetnek véget? Hogyan képzeltek el az emberek a világ és egyes dolgok keletkezését különböző mítoszokban? Milyen kép jelenik meg a Bibliában a világ teremtéséről és a végéről? Mit gondolnak az emberek a halálról?

A világ megismerése

Mi lehet az oka annak, hogy kíváncsiak vagyunk a világra és kutatjuk a titkait? Milyen módon, milyen forrásokra támaszkodva tudhatok meg dolgokat saját magamról és a körülöttem lévő világról? Mi az, amiről képes vagyok személyes tapasztalatokat szerezni? Létezik-e olyan dolog a világban, amiről nem nyerhetünk közvetlen tapasztalatot?

Fantázia és kreativitás

Hogyan működik a képzeletem? Mi minden jelenhet meg benne? Ki tudok-e találni, létre tudok-e hozni olyan dolgokat, amelyek most még nem léteznek a világban?